

Pumanyà

Monistrol de Calders

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	a la zona nord-est del terme municipal, damunt d'un turó al nord del torrent de Colljovà.
Emplaçament	de difícil accés, a través de pista forestal, passant per la pedrera de Colljovà.
Alçada:	616
Coordenades:	
Latitud:	41.76885
Longitud:	2.03269
UTM Est (X):	419600
UTM Nord (Y):	4624565

Classificació

Número de fitxa	08128-19
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Popular
Segle	XI-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	es troba en procés d'enderroc.
Protecció	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Científic
Titularitat	Privada
Titular:	08127A002000520000EK
Autoria de la fitxa	Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa:	dg., 18/11/2018 - 01:00

Descripció

Les restes del mas de Pumanyà ocupen una àrea entorn als 300 metres quadrats, la intervenció arqueològica realitzada a l'indret va permetre descobrir i documentar gran part del perímetre de les estructures principals així com de les estances i compartimentacions interior, tot i això l'observació del terreny permet observar traces que poden indicar l'existència d'altres restes que suposarien l'ocupació d'una superfície més extensa. A grans trets, s'observa una edifici principal, de planta rectangular amb un alçat conservat dels seus murs molt divers, en alguns extrems es conserva fins a l'alçada de la planta primera i en altres parts es troba força enrunat. Gran part d'aquesta estructura està bastida amb murs de pedra formats per carreus força regulars, formant filades més o menys uniformes, amb blocs molt més ben tallats i escairats a les cantoneres; no es un parament uniforme en tot el conjunt, ja que hi ha parts que mostren un acabat més irregular.

Adossat a la façana de llevant, prop de l'angle sud-est, es conserva l'estructura exterior del que era el cos del forn de pa. Tot i que les estructures i sobretot els espais interiors encara es troben en gran part cobertes per enderroc i sediment, s'identifiquen diverses compartimentacions interiors en base a murs de pedra, també és visible l'estructura del primer tram de l'escala de pedra d'accés al pis superior, així com l'arrencament de volta en alguns espais que devien disposar d'aquest tipus de coberta. Algunes estances van poder ser excavades fins a nivell de paviment, deixant al descobert algunes obertures de porta amb muntants i marxapeus de carreus de pedra i paviment de roca natural més o menys regularitzada. Més a l'extrem de ponent del conjunt, trobem un volum d'edifici de planta rectangular, sembla que només de nivell de planta baixa; probablement corresponent a una estança destinada al bestiar o magatzem.

Les restes del mas estan bastides damunt d'un turonet rocós, amb una paret de roca amb un tall més abrupte pel costat més sud i una mica més suau pels extrems est i oest, tot adaptant-se a la morfologia del turó i als afloraments de roca. La tipologia i configuració constructiva del conjunt, mostrant una estructura força tancada, ressaltat per la situació i característiques del terreny on està emplaçat, li atorguen una configuració que pot mostrar certes característiques similars a la tipologia de casa forta.

Observacions:

A l'estiu del 2016 es va dur a terme un Camp d'Arqueologia al jaciment de Pumanyà, l'excavació arqueològica va estar dirigida per l'arqueòleg Òscar Trullàs de l'empresa Arqueòlegs.cat SL; campanya en la qual hi van participar una quinzena de voluntaris del municipi i poblacions veïnes. Les campanyes d'excavació arqueològica van ser promogudes per l'Ajuntament de Monistrol de Calders. Els treballs van suposar l'eliminació d'enderroc de diferents estances, documentació de la seqüència estratigràfica dels espais en els que s'actuà, permetent aportar noves dades de les restes d'aquest antic mas medieval (segles XI – XV) amb possibles anteriors. Els objectius inicials per la primera campanya es van centrar en delimitar l'abast del jaciment, aportar una primera aproximació cronològica i identificació de les diferents fases constructives.

Història

Les primeres notícies documentals de l'existència del mas daten del segle XI; sense que s'hagi conclòs l'excavació del mas i, per tant, sense disposar de totes les dades que pugui proporcionar la recerca arqueològica, es creu que la bona ubicació del mas dalt d'un petit turó al capdamunt de la Serra de Pumanyà, amb bon control visual del territori, pot haver afavorit l'ocupació del lloc amb anterioritat. Aquesta hipòtesis es recolza amb les dades proporcionades en les campanyes d'excavació que han permès documentar l'existència d'uns murs, sota les estructures més recents, corresponents a una fase constructiva anterior i que a més, es relacionaven amb materials d'origen ibèric.

A grans trets, es constata l'ocupació del mas en període medieval dels segles XI-XV i en gran part del període modern fins, sembla, que el segle XIX.

Documentalment, el mas Pumanyà consta en el Capbreu del Senyor de Talamanca de finals del segle XVI, en el que hi apareix referenciat com a límit de les possessions que Pere Païssa i el seu fill Joan, del mas

Païssa, confessaven posseir (ACA, Capbreu del Senyor de Talamanca XLV, 1589-1590). Consta una menció documental del 1621 (Arxiu de Moià) en la que el mas Pumanyà es cita com a derruït. Posteriorment, trobem altres referències documentals en les que es cita el mas o els seus habitants, per exemple al 1637 en un establiment en emfiteusi d'una terra erma de pertinença del mas Pumanyà o al 1646 en un arrendament, entre altres.

Al segle XVII també consten referències la mas, molt sovint relacionat amb el veí mas de la Païssa; concretament al 1785, en l'inventari de béns del marit difunt de Maria, vídua de Francesc de Planell i Païssa, s'hi esmenta el mas i casa de la Païssa, la capella, la casa de Puigmanyà, el molí fariner, i una casa al carrer del Sastre (ACA, Notarials de Manresa, 1784).

Posteriorment, al segle XVIII, la casa, mas i heretat denominat Puigmanyà, de Monistrol de Calders, figura anotat en els registres de la comptadoria d'Hipoteques de Manresa (Notari Pius Traserra, de Calders, 14 de gener del 1860); document en el que, com és habitual s'indiquen les afrontacions i les càrregues sobre la finca. També consta la referència a l'heretatge en testament de la finca per part de Salvador de Planell i Pahissa a favor del seu fill Vicenç, ambdós de Monistrol de Calders (Notari Francesc Vilarrúbia, de Moià, 23 de setembre del 1815), constant que la usufructuària morí el 22 d'octubre del 1861.

Bibliografia

- ERILL I PINYOT, G.; GUAL I PURTÍ, J.; MANENT I ORISTRELL, Ll. (2006): Monistrol de Calders. El poble dels pagesos enginyers. Ajuntament de Monistrol de Calders, Diputació de Barcelona i Consorci per la promoció dels municipis del Moianès.
- PERARNAU I LLORENS, J.; PIÑERO I SUBIRANA, J. (1993): Monistrol de Calders. La seva història i el seu patrimoni. Ajuntament de Monistrol de Calders, Diputació de Barcelona i Consorci per la promoció dels municipis del Moianès.

